

PRZERWAĆ (37) *vb pf*

e oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

inf przerwać (15) [cf też PRZERWAĆ SIĘ]. ◇ *fut* 3 sg przerwie (4). ◇ 1 *pl* przerwi(e)my (1). ◇ [3 *pl* przerwą.] ◇ *praet* 1 sg m -m przerwał (1). ◇ 2 sg m -ś przerwał (1). ◇ 3 sg m przerwał (3). *f* przerwała (2). ◇ 3 *pl* m pers przerwali (1). ◇ *imp* 2 sg przerwi (2). ◇ *con* 3 sg m by przerwał (1). ◇ [con *praet* 3 sg m by był przerwał.] ◇ *impers praet* przerwano (2). ◇ *con* by przerwano (1). ◇ *part praet act* przerwawszy (3).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* trawię czas na czym, *Linde XVII – XVIII w.*

1. Szarpnięciem podzielić na dwie części, rozerwać [w tym: co (3)] (4) : Rumpo, frangere, solvere, przervacz *BartBydg* 233b.

Przysłowie bibl. [Eccle 4/12]: Troiaki powrozek trudno przerwać/ á pojedynkowy bárzo łącno. *SkarKazSej* 677a.

Zwrot: »nić przerwać« (1): [Arcybiskup] vyrzał á ono dziecię z ptałzkim igra/ nićią go zá nogę wwiązawłzy: co ptałzę wzlećieć chce/ to go pácholę do fiebie potárgnie: y kazał mu nić onę przerwać. *SkarŻyw* 338.

Przen (1) :

Zwroty: »nić przerwać« (1): *SkarŻyw* 338 cf *Szereg*.

[»sznur przerwać«: I onych Zajáców i Giz [tj. *kochanek i nałożnic króla Zygmunta Augusta: Zajączkowskiej i Gizanki*] jużeśmy sie bali, by był Pan Bóg tego sznura nie przerwał, który był djabeł *monstrose* pleść począł. *PismaPolit* 463.]

Szereg: »przerwać i przełomić« (1): Ták/ powiáda/ człek w grzechu leżąc/ wwiązány ieft od czártá zá nogę: gdy chce co dobrego czynić/ czárt [...] do fiebie go targa: ałz zá wielką pilnością y łąłką Bożą/ nić onę/ to ieft/ zły zwyczaj przerwać y przełomić/ y gwałt łobie vczynić potrebá *SkarŻyw* 338.

2. Naporem zrobić wyrwę, dziurę, wylom [w tym: co (15)] (16) : Źródllá y řeki tyś pęrwall [tj. *wylamując otwór w skale wypuścić źródła*] [*Vulg Ps 73/15: Tu dirupisti fontes et torrentes*]. *JanNKarGórn* H.

Zwrot: »sieć przerwać« (1): A ták gdy siły złączymy. Owłzeyki tę sieć przerwiemy. *BierEz* S4.

a. O naporze wody (2) : ielczże wiewłzy łtrách y łzkodę morze vczyniło w Holándryey/ gdy groble wodá przerwála á włfytko pokáziła *BielKron* 209.

a. Zmienić koryto wody (1) : Tákże źemie drżenie [...] Cieplice ták odmienić może/ że łtrugę/ którą cieką/ przerwie/ y indziéy obróci *Oczko* 30v.

b. O wojsku; *interrumpere, perrumpere Mącz; dirrumpere PolAnt* (12) : Ordinem *interrumpere*, Szyk przerwać. *Mącz* 361b; *Perrumpere castra et agmen*, Nieprzyacielski obóz przerwać/ gwałtem przedrzeć. *Mącz* 361b; Aleć lepiej mieć rzedów wiecey/ niż długo rozciągáć lud Rycyrłki dla mocnieyźzego łtánia/ bo pędzey przerwie woylko cienkie niż miąłzłze káždy nieprzyaciéł. *BielSpr* 17; tráfi łie pole nierowne/ á czoło álbo inny vff muśi łie nie ná rownym mieyłcu zákrzywić/ co ieft łzkodliwie/ bo tákíe mieyłce fnádnie przerwie nieprzyaciéł *BielSpr* 20v, 21v [2 r.], 31v; Y było miáłto w oblężeniu/ áż do iedennałtego roku krolá Cydkijahá. [...] Y przerwano miáłto [*dirrupta est*

civitas]/ á wżytcy mężowie waleczni wćiekli/ y wyfzli z miáftá *BudBib Ier* 52/7; A w tym wżyfcy z Chorągwią odbitą wefoło/ Krzycząc przerwali Niemcow nazbroynieyfzych czoło *StryjKron* 527.

przerwać czym [= *w jaki sposób*] (3): [*Rzymianie*] iedny po ftronách/ drugie ná cal ftáwiáli/ pilnie tego ftrzegąc/ iákoby woynká głównego przemoc nie dáli/ [...] álbo iákim klinem/ álbo iákim obrotem przerwać *BielSpr* 17v, 9v, 22v.

W charakterystycznych połączeniach: przerwać czoło, miasto, miejsce, oboz, rog(i) (2), wojsko (4); klinem przerwać (3), obrotem.

3. Przestać, skończyć, nie kontynuować lub sprawić, że ktoś przestanie, coś nie będzie trwało (17) :

a. Własne działanie lub stan [w tym: co (3)] (4) : A tu iuż trzebá mowić o głównieyfzych fędziach [...] / o których pámiętam niekiedy ná feymiech mowiono: ále niewiem dla których przyczyn tę rzecz/ y przerwano y przewlecżono [*vel impedita est, vel extracta*]. *ModrzBaz* 90v.

Zwrot: »sen przerwać« (1): która [*Maryja*] zawzdy {była} uefpanyu {merna} abo czo cztla/ rozmyfzlala albo fen przerwawfchy ku czczyenyu wftala *PatKaz III* 147.

a. Własną wypowiedź lub wątek wypowiedzi (2) : Odpowiedział pan Koftká. Thák wczynię/ [...] powiem o iedney bialeygłowie [...]. Threfiło fie to/ gdy w tym miefcie był Sextus Pompeius. Tu przerwał pan Boiánowfki mowiąc. [...] *GórnDworz* Y4v.

Zwrot: »rzecz zacżętą przerwać« (1): Lecż iż ten ieft wmyfł Piárzá liftu te⁸⁰: pátrzayże ná początek kápituły tey wżytkiey y ná przedfięwzięcie [...]: A wyżrzyfz [...] iż rzecz zácżętą przerwawfzy fobie/ [...] do niey fie zás zániechawfzy wypráwy gruntownieyfzey tey rzeczy/ wraca *CzechRozm* 36v.

b. Cudze działanie lub stan [w tym: co (12)] (13) : Tyś fam ieft nád pány Pánem/ y nád wżytkimi krolmi Krolem/ przerwifz mocą Boftwá twego/ okrucieńftwo świátá tego. *ArtKanc* K13; W tym odiazd Króla Ie⁸⁰ M. intencią moię [tj. *porządneho wydania Statutu*] przerwał. *SarnStat* 314; [Tilko yż spyrwu mále chmuri yasne cyepło przerwą *MikSzadWysł* 6].

przerwać komu (3): Temu [*miastu*] gwałt/ y groźna zbroiá Niemoże przerwać pokoiá: Bo tám fam pan przemiefzkawa/ Y w potrzebách rátnk dawa. *KochPs* 69; gdy [*św. Florian*] nieco záchwycony w duchu mięfzkał: żaden mu z fług onych modlitwy przerwać nie śmiał. *SkarŻyw* 403. Cf *Zwrot*.

Fraza: *peryfr.* »śmierć bieg [czyje] młodości przerwała« = *ktoś zmarł przedwcześnie* (1): o Tęczyński [...] Iáko cię kolwiek nagle/ imo twé záfługi/ Sroga nieubłágána śmierć opánowála/ A bieg twoiéy młodości zawiftnie przerwála. *KochFrag* 51.

Zwrot: »przerwać [komu] sen« (1): Somnum variare alicui, Przerwać komu fen. *Mącz* 475d.

a. Cudzą wypowiedź; intercipere, interrumpere Mącz [w tym: komu (5)] (7) : Prowádził dáley rzecz fwoię pan Wapowfki/ kiedy mu pan Myfzkowfki przerwał thymi fłowy. *GórnDworz* Ff5v.

Zwroty: »(roz)mowę przerwać« = *colloquia interrumpere, sermonem intercipere Mącz* [szyk zmienny] (5): *OrzRozm* L4v; *Colloquia interrumpere, Rozmowę przerwać. Mącz* 361b, 36a; Acżci ták pilná y wczóną mowę grzech przerwać/ á wżákóż zdzierzeć fye nie mogę/ ábym cię tu niepytał *OrzQuin* O3v; Y ia proftak boiác fię przerwać im rozmowy, Sámiuczek ieden ftoię, y nie odpráwuię Tego ná com tu przyfzedł? *CiekPotr* 86.

»przerwać rzecz« [szyk zmienny] (2): Bo yednák dobrze to wyedźyeć/ [...] cofmy przed fye wżyęli [...]. Przetomci nye chćyál rzeczy przerwać *KromRozm II* n3; *Mącz* 36a.

Synonimy: 1. odczosnąć, oddzielić, odedrzeć, odłamać, odłomić, odlupić, odtargnąć; 2. przełomić, wyłomić; 3. wstrzymać, zaniechać.

Formacje współrdzenne cf RWAC.

Cf 1. PRZERWANIE, PRZERWANY, PRZERWIPAS, PRZERWIPEP

SBu, ALKa